

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Karidad Mendizabal

*Mutriku,
Gipuzkoa
(1929)*

Aurkibidea

Biografia

Konde kalean jaio zen. Aita marinela zuen eta ama zaku-fabrikan lan egindakoa. 4 anai-arreba izan ziren (bera gazteena), baina berak 3 ezagutu zituen. San Migelen ibili zen eskolan, mojekin. Egaña lantegian ibili zen lanean; gerra denboran soldaduentzat dekorazioko medailak egiten zituzten bertan eta berak marrazkia egiten zien zerra txiki batekin. Handik Dentici eskabetxeriarra joan zen lanera. Betidanik izan du abesteko eta dantzarako zaletasuna. Senarra Mutrikuko futbol taldeko jokalaria zen, "Panizo" gaitzizenarekin ezaguna Mutrikun.

Zintak

MUT-027

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane - Arrizabalaga, Nerea
- **Data:** 2012-01-18
- **Iraupena:** 49 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Konde kalea

- **Erref:** MUT-027/002
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 00:00:40. **Bukatu:** 00:01:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

<p>Karidad Konde kalean jaioa da. Umea zela kale hura nola gogoratzen duen azaltzen du. Noskineko taberna aipatzen du. Bizilagunen artean nolako harremana zuten aipatzen du.</p>

Transkripzioa

- Ba nik akordatzen nai, txikittan gu, gaztetan. Oain, Benjaminen haura...
- Bai, lokala.
- Lokala, zan tabernia. Noxkinekua.
- Bai entzutzeia.
- Eta han banko bat eoten zan, ta gu beti bankuan hantxe parian bizi giñan ta. Lelengo bizi giñan bigarrenian eta gero bigarrenetik hirugarrenean ta bigarrenean etorri zan Maria Maiz. Munduan ez do /ezto/ halako familixaik oain.
- Zeba?
- Gu lanea igual, ta beak lapikokuak guri egosi.
- Bai.
- Hartu-eman haundixa, eta gaiñea hartu-emana bakarrik ez, transmititu dixue /transmitituixue/ beuran...

2. Gaztetako ibilerak

- **Erref:** MUT-027/004
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:01:35. **Bukatu:** 00:02:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

<p>Gaztetako ibilerak. Mangolinuak jan, eta goiko Plazako musika amaitutan etxera joan behar izaten zuten. 23:00etarako etxera joan behar izaten zuen, eta bera lagunak, berriz, kanterara ibiltzera joaten ziren. Izeba bat bizi zen beraiekin, eta zorrotza zutela dio.</p>

Transkripzioa

- Eta guk mangolinua jan, musikia goiko plazan, ta haura amaituta [...] seittuan etxea. Gure tia soltera bat gendukan, eta hamaiketako etxea jun bihar. Ta nere lagunak eitten zeuen bueltia kantera atzian, ta nik esaten nixuen, ni ez nai hobio horrek baiño ba, horrek bueltia eitten deue baiña, lengo...
- Hamaiketan kantera atzian gabaz bueltia?
- Gabaz buelta bat ein amaituta musikia, ta nik ez noan eitten. Holakotxia zan gure solteria.
- Bai, e?
- Bai.

3. San Migelgo eskola

- **Erref:** MUT-027/006
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:02:54. **Bukatu:** 00:03:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

<p>San Migelgo eskola ibili zen. Mojak ziren maistrak. Sor Ramonarekin abestu egiten zuten. Zigorrak, eta mutilen eta nesken artean dagoen aldea aipatzen ditu.</p>

Transkripzioa

- Ba holaxen eta...
- Zeu eskolan ta?
- Eskolan, San Migelen.
- San Migelen.
- Mojak.
- Mojakin.
- Mojakin. Ta ahal dan bezela. Kantoria nitzan. Sor Ramonakin kantau eitten gendun.
- Zeu zela akordatzen zea zeu zeure eskolako garai horrek?
- Ba ez nai /enai/ akordatzen asko. Mojak pixkat gogorro zian oain baiño.
- Pixkat, bakarrik?
- Bai, pixkat gogorro zian oain baiño. Bai. Kastiguan ere... Hamen pañueluak ipini haura eitteko ta.
- Zer, buruan?
- Bai. O hola ipini o. Baiña neskak pixkat formalosak giñan mutillak baiño, ba, beti izan gea. Mutillak beti izan dia ba...
- Pixkat bizixo.
- Bizixo. Oain ere bai.
- Bai, hori...
- Bai, errespetua beti mutillai.

4. Antoni maistra

- **Erref:** MUT-027/007
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:03:47. **Bukatu:** 00:04:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

<p>Antoni maistraren partikularra joaten zen zatiketak egiten ikastera. Maistra hori non bizi zen azaltzen du.</p>

Transkripzioa

- Ta ze ikasten zenuen zeuek han eskolan?
- Dividir..., no, dividir ikastea partikularrea jun nitzan. Bai, Antoni maistria...
- Nik ez dakit ba.
- Antoni maistria hildda do, baiña oain barake ba lorak-eta etxe horrek, Atxitxina baiño goro? Hortxe bizi zan Antoni maistria. Ta horrek ematen zoan partikularrak. Ta ni, ni juten nitzan ba partikularrea eskola. Bai.
- Garai hortan, ez, partikularrak?
- Bai, bai, bai, juten nitzan. Oaindio kaso eitten ditt baserriko mutil batek, gaiñea.
- Bertako ezauna?
- Hantxen ezaututa, bai.

5. Beheko plaza eta dantzaldiak

- **Erref:** MUT-027/011
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:06:08. **Bukatu:** 00:08:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

<p>Garai batean Beheko plaza nolakoa zen azaltzen du: eserlekuak, zuhaitzak eta kiosko bat zeuden. Igandeetan musika bandak jotzen zuen, eta dantzaldia egoten den. Dantzan eta mutiletan nola ibiltzen ziren azaltzen du.</p>

Transkripzioa

- Lehen beko plazia politto zan oain baño, bankuakin ta arbolakin. Kiosko bat zauan, eta gu dantzan hantxe.
- Ze eitten zenuen agarrauak?
- Klaro, agarrauak. Eta [...] han mutil guapua nun don. Bueltan-bueltan jun, ta gero gau guztirako geuretzat.
- Ta ze juten zinaten zeuek... ze orduan garai hortan mutila edo neskia, zein juten zan?
- Garai hortan mutilla neskian billa, "faborez?".
- Orduan, batenbat guapua ikusten bazenuen zain eon bihar etorri arte.
- Bestela, bestelan ez zakun inportaik baiña geu bueltan-bueltan hantxe. Politta zan plazia, lehengo plazia. Ta esaten deue han lehen kanposantua zauala, gaiña. Ez dezu /eztezu/ entzun sekula're?
- Bai, bai, bai.
- Kanposantua zala.
- Ta eleizia, bertan.
- Ez dakit /etakitx/, ez det ezautu nik ez kanposantuik ta ez eleizaik, baiña esan eitten zeuen. Baiña zan oso plaza politta, bankuakin, beuron arbolakin... Gero, bakizu, plazia ein bihar zeuen behian ta kendu zeuen dana, baiña oso politta zan.
- Ta ze musika eoten zan?
- Bandia, bandia, pasodoble, tangos... lo que sea.
- Ta hori ze jaixetan izango zan?
- Jaixa, domeketan.
- Domekero?
- Beatu ia, Zarautzen, domekan-domekan musikia eoten da. Ez dezue /eztezue/sekula entzun?
- Ez.
- Bai, ni jun izan nai ta...
- Orduan jaixan eitten zan hemen, musikia ta.
- Bai, musikia. Jaixak izaten zian behintzat. Nik pentsatzen det jaixak izango ziala. Bestela ez. Eta pasakalliak asko domeketan ta. Zeozer zanian ta, ni beti anginakin ohian orduan. Nearrez ohian.
- [...]
- Ez, neure zea, haura izan zan.
- Debilidadia.
- Anginak, oain ere dakat pixkat haura.
- Ta zeu lanian ta?
- Egañanian.

- Parranda ere ein deu baiña lana ere ein bihar.
- Ez, parrandan ez, e. Orduan ez zauan parrandaik e. Orduan ez zauan. Parrandaik ez zauan orduan e, gure sasoiak ez zauan parrandaik. Keba.

6. Egaña lantegian lanean

- **Erref:** MUT-027/012
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:08:30. **Bukatu:** 00:09:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

<p>Egaña lantegian egiten zuen lan. Zer lan egiten zuen kontatzen du.</p>

Transkripzioa

- Lan asko.
- Lan asko. Egaña juten nitzan lanea. Egañan eitten zian dekorazio... gerra denboria zan ta, dekorazioko medaillak.
- Ze, soldauentzat?
- Soldauentzat, bai. Ta bestela're bai ipintzeko, soldauentzat dekoratzeko ta. Ni akordatzan nai ein noala, lana eitten noala, zerria... Ta orduan zauan haura, zea, hor bizi da ba oain, hil zan andra-gizona... Ta, karo, kanposantura juten naizenian esaten det: "Gizon hau ez baldin bado zeruan ez do /ezto/ zeruik". Zeakua..., Pikotxikixanekuakin dion bat ezkondata alto bat, ba? Maidagan.
- A! Maidaganekua.
- Aitta zan. Era el que nos daba para trabajar.
- Jefia edo gerentia edo?
- E... haura zan, haura eitten zoana beak. Ez dakit /eztakitx/ ze hitzekin esan, momentu hontan ez nai /enai/ akordatzan.
- Ta zeuek ze eitten zenuen eskuz pintxau?
- Pintxau ez noan eitten nik. Zerriakin zulu baldin bazakan, dibujua atea. Por ejemplo, zauan haura medailla bata, ta dibujuak eukiko zoan, ta eitten zerra... zerra... holakotxe zerra txiki batekin.

7. Eskabetxea

- **Erref:** MUT-027/013
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 00:09:55. **Bukatu:** 00:10:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

<p>Dentisenean eta Karlosenean eskabetxean aritu izan da lanean. Domeketan ere joaten zen eskabetxera. Eskabetxean zer lan egiten zuen azaltzen du: antxoei burua kendu, xerrak egin...</p>

Transkripzioa

- Ta gero handikan eskabitzia. Dentisinea.
- Dentisinin.
- Orduan domekan ere eskabitzia eoten zan. Oain baiño gehixo eongo zan.
- Arrain gehixo.
- Bai.
- Oan baiño.
- No me gustaba eskabitzia baiña e, pero soliamos ir, bai.
- Han ze lan eitten zenuen eskabetxan?
- Eskabitzan filetiak, antxobiai burua kendu. Filetiak Karlosenian ere ein izan det, bai, ta antxobiai burua kendu.

8. Kontserberako lana

- **Erref:** MUT-027/014
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:10:26. **Bukatu:** 00:10:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

<p>Kontserberako lanaz hitz egiten du. Antxoa gazitu, trapu batekin garbitu, antxoekin pelotak egiten ziren barrilean kontserbatzeko...</p>

Transkripzioa

- Ta zela fileteatzen zan antxobia?
- Oan eitten dan beze... oan ez dakitt zela eitten dan, baiña orduan trapuakin garbitzen zan.
- Lehelen antxobia gazittu.
- Gazittu, ta gero, pelotak ere eitten zian, pelotak bezela, barrillian haura konserbatzeko. Erdi ahaztuta no baiña.

9. Lehen hotz handiagoa

- **Erref:** MUT-027/016
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:11:09. **Bukatu:** 00:11:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:

<p>Lehen, hotz eta elur gehiago egiten omen zuen. Karidaden amak zaku-lantegian egiten zuen lan, eta bera lanera joan aurretik amari gosaria eramaten zion; hura zain egoten omen zen gosariarekin eskuak berotzeko.</p>

Transkripzioa

- Bai, orduan hotz gehixo eingo zoan oan baiño.
- Bai, orduan edur gehixo eitten zan.
- Zeu akordatzen?
- Eta, gure ama ta, zaku fabrian lan eitten zeuen. Ta gu Egañanea guazela

armosu potuak eruaten gendun. Akordatzan nai eskuak holaxen, ta ama-ta zain eoten zian eskuak armosuari eutsitzeko. Ta orduan eoten zian kandelak. Izotza. Bai, oan ez det aspaldixan ikusi izotzik, eta edurrik ere ez hamen bistan.

- Hori da.
- Edur asko do eitten hortikaldian, e.
- Bai, bai hemen aspaldixan...

10. Ama eta izeba zaku-lantegiko langileak

- **Erref:** MUT-027/017
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:11:47. **Bukatu:** 00:12:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarrenen lantegiak

Laburpena:

<p>Karidaden amak eta izebak zaku-lantegian egiten zuten lan. Zaku-lantegia non zegoen azaltzen du. Zaku-lantegiaren ondoan Dentiseneke eskabetxe lantegia zegoen.</p>

Transkripzioa

- Zeuk esan dezu ama zaku fabrika.
- Ama ta tia solteria zaku fabrika.
- Ta Mutrikun zakuak eitten zian?
- Zakuak. Oain etxe berri horrek badoz ba kanpofutbolian, haura, hauraxe zan zaku fabrika.
- Zeu akordatzan zela eitten zian zakuak eta?
- Ez, ez nai akordatzan. Gu jun ta laga eitten gendun, baiña zan zaku fabrika.
- Ta amai eramaten ziozun...
- Ta aldameneko etxia dozenak, haura zan Dentiseneke fabrika. Amai o Tia Juanai ez dakit /eztakix/ zein zan. Por ke batek eitten zoan seiretatik ordubixeta ta bestiak ordubixetatik hamarreta.
- Dentiseneke zer eitten zan?
- Eskabetxia.
- Eskabetxia.
- Bai. Karlos ta horrek danak. Ia zenbat fabrika itxi dian Mutrikun.

11. Mutrikuko flota

- **Erref:** MUT-027/019
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:12:49. **Bukatu:** 00:13:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Flota

Laburpena:

<p>Mutrikuko flota: Udaberri, Itxaropena, Salve, Pilartxo, Goizeko izarra (Izarreneke bi zirela esaten du...)</p>

Transkripzioa

- Barkuak ere gehixo zoen.
- Zeu akordatzzen zenbat barku orduan Mutrikun?
- Zenbat ez dakit, baiña Udaberri ta Itxaropena ta...
- Bai. Salbe...
- Salbe, Pilartxo...
- Goizeko Izarra...
- Goizeko Izarra... Izarra, bi zoen harek, bi Izarraneko.

12. Umetako lanak

- **Erref:** MUT-027/027
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:18:06. **Bukatu:** 00:19:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarrenen lantegiak

Laburpena:

<p>Neska koskorra zela hasi zen eskabetxean lanean. Txikiak izanik, batzuei harria jartzen zien mahaira iristeko. Eganen lanean hasi zen eskola amaitzeaz zuela. Lantegietako nagusiak eskolara joaten omen ziren eskola amaitu zutenen bila, lanerako.</p>

Transkripzioa

- [...] ta bai? ze entzutzia beti neska koskorrak. Zenbat urtekin hasten ziñan?
- Txikixa. Ez dakit /eztakitz/ zenbat urte, baiña gaztiak.
- Bai.
- Gaztiak.
- Neska koskorrak.
- Bai. Batzui harria ipintzen, altzatzeko mahaira.
- Hori, hori.
- Ez nai /enai/ akordatzzen harrixakin.
- Ez.
- Harrixakin ez nai /enai/ akordatzzen.
- Entzutzia beti, neska koskorrak-ta aillatzen ez mahaira ta harria ipinita. Ta orduan ze polain edo...?
- Eganen sartzu giñan eskola amaitzeakuan, Eganenkuak etortzen zian eskola, aber zeintzuk haura, amaitzen zeuen eskola, ta orduatxe sartzu giñan Eganena.
- Zenbat urte, orduan, gutxi gorabehera?
- Ba eztakiñat /ez dakiñat/ ba zenbat urte. Hamabost, hamasei? Hamalau? "No tengo ni idea". Baiña gaztiak giñala bai.
- Ta, orduan, billa etortzen zian Eganen lantegian hasteko?
- Eganenkuak etortzen zian San Migela zeinek eskola amaitutzen zian billa, lanea sartzeko.
- Graduaua-ta orduan ematen zizuen?
- Ez dakit /eztakitz/, emango zeuen zeozelakua eo.
- Papeleon bat eo.
- Orduan halaxe zan. Oain ez, oain dana diferentia do, oain dana diferentia.

13. Ondarroarako joera

- **Erref:** MUT-027/030
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:21:38. **Bukatu:** 00:22:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

<p>Gaztetako ibilerak. Ondarroara joan eta mutilak ezagutzen omen zituzten. Mutrikutik ez zen inor joaten Debara; Ondarroarako joera zuten. Eibarren ere ba omen zituen lagunak. Domeketan Ondarroara joaten ziren, zinemara. Banda ere izaten omen zen.</p>

Transkripzioa

- Zuk ze afizio, txikittan edo gaztetan edo? Zeozer...
- Ondarrura jun, mutillak ezautu... Deba iñor ez hamendikan. Qué cosa. Zuk debarra dakazu gizona?
- Bai zea.
- Mutrikuarra?
- Mutrikuarra.
- A!
- Gu ere Ondarrura jute giñan, e.
- Bai, danok On...
- Mutriku [...].
- Danok tendenzia gendukan Ondarrura juteko, e? Baiña Deba-ta gitxi. Eibarren ere "ya tenía amigos yo". Hil zian /hiltzian/ harek. Haura hil zan, bai.
- Ta Ondarrura ze igandetan? Domeketan?
- Bai, domeketan zinea juten giñan.
- A bai, e?
- Ta gero azkenengo piezia hango direktoriak eitten zigun geuretzat jo, piezia, musikia.

14. Igandetan, zinera

- **Erref:** MUT-027/032
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:23:17. **Bukatu:** 00:24:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Igande arratsaldetan zer egiten zuten. Ez ziren tabernetara sartzen. Zinera joaten ziren, eta handik irtendakoan etxera. Lagunak ibiltzera joaten ziren, baina Karidadek etxera joan behar izaten zuen. Izeba oso zorrotza zela dio.</p>

Transkripzioa

- Zela pasatzen zenuen atsaldia zeuek igandeko atsaldia?
- Atsaldia hantxen.
- Zinea jun.

- Buelitia ein Mutrikun. Orduan ez zan tabernata sartzen oain bezela, kafetxua hartzea eo haura, ez. Orduan gaztiak giñan ta... Ta gero zinea. Zinetikan ordua etxea juteko, e.

- Pasieria ein.

- Bai. Gure tia zaharra zan holakotxia.

- Orden y mando.

- Orden y mando. Nik esaten nion: "Ni ez nai /enai/ hobio, tia, harek bueltia eittea jun dia ta ni etxea seittuan. Ni ez nai /enai/ harek baiño hobio", baiña konfiantzia eurak, bakizu.

- Bai.

- Eta iluntzen zanian akordatzan nai esaten zoala beti, iluntzen hasi ta "Gaztiak, umiak batu, e", umiak, ilobak gendukan, ba, nere aitzak sei ume euki zoan.

15. Gerrako oroitzapenak

- **Erref:** MUT-027/035
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:26:39. **Bukatu:** 00:28:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Gerra garaiko oroitzapenak. Etxeko eskaileretan egon omen ziren soldaduak. Soldaduak azpeitiarrak ziren, eta harreman ona zuten haiekin. Beheko bizilagunak aipatzen ditu.</p>

Transkripzioa

- Gerra ondorengo... zeu akordatzen hemen, bestela, gerra garaixan soldauak edo?

- Bai, akordatzen nai soldauak gure etxian. Orduan zian azpeittiarrek, zela esaten zakuen harei? Eta bakian utzitzen zigun, porke harek eskiletan geatzen zian eta entria itxi eta gu bake-bakian barruan. Bestela etortzen zian soldauak eskiletan gora ta. Baiña gu... milizianuak ez zian baiña, ez dakit /eztakitx/ zela esaten zakuen. Azpeitxiarrak zian, gaiñea. Hantxen oso ondo eon zian geure eskiletan, ta gu bake-bakian.

- Zu neska koskorra izango ziñan.

- Koskorra, bai, neska koskorra. Behian... behian Maria Maiz-ta bizi zian. Ebaristo, hil zan /hiltzan/, barberua zan.

- Entzutzia ere jostuna zanai igual ba erropak josi erain, edo janarixa edo garbitzia erropia soldauai edo...

- Ez, guk ez gendun ein hori, e. Gurekin portatu zian ondo soldau harek. Akordatzen nai eskiletan, ni gaztia izango nitzan, eskiletan eoten ziala, ta guri [...] bestela etortzen zian ta haura, baina guri ez zigun molestatu izetako're ez. "Y así es".

16. Soldataren orde, patata

- **Erref:** MUT-027/036
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:28:10. **Bukatu:** 00:28:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

1941ean gose pasa zutela dio. Zaku-lantegian patata ematen zuten diruaren ordean, eta horri esker nahiko ondo egon omen ziren etxean.

Transkripzioa

- Ta gerraostian goserik pasau zenduen?
- Gosia bai "el año cuarenta y uno", "el año cuarenta y uno". Patatia ematen zixuen fabrika diru partez, zaku fabrika. Eta handikan bastante ondo eon giñan, patatia jaten, eta patatia amaitzeko're penatan. Bai.
- Patatia ta gehixoa zer orduan?
- Diru partez, jornal partez, patatia. Beti ez zeuen emango, baiña ni akordatzan nai hori jaten gendula behintzat, patatia zaku fabrikak emandakua. Diruik ez.

17. Aeroplanoak eta babeslekua

- **Erref:** MUT-027/037
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:28:55. **Bukatu:** 00:30:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra garaiko orotzapenak. Aeroplano bat pasatzen zenean non babesten ziren aipatzen du. Bomba txikiak botatzen omen zituzten, "lehertzen ez zirenak". Errazionamendua, ilarak... aipatzen ditu.

Transkripzioa

- Haura, airoplano bat pasatzen zanian, gure refujixua zan kondianeko entria.
- A bai, e? Ta zer dala-ta edo?
- Bomba botatzen zoan ta.
- Baiña kondian bea entria zer e harrizkua...?
- Harrizkua zan ta. Harrizkua da ta haraxen. Bestela ez zauan hamen haura. "Y así es la vida".
- Ta sirenen bat-edo jotezan ala?
- Bai, sirenia uste det joten zeuela, ez dakit /eztakitx/ seguru, e. Eztixuela esan andra honek gizurra esan doanikan.
- Zeoze izango zan. Orduan, bonbak-eta bota zittuen hemen be bai Mutrikun?
- Bai, baiña haura, esplotatzen ez zianak, bomba txikixak, baiña guk sustua beti. Ez dakit zan hamabixak laurden gutxio pasatzen zana eo beti. Ta gu refugiora juten giñan kondien entra. Hantxe kale Konden zela bizi giñan. Oain bezela bizi? Oaingo gaztiak bezela? Gu zeozer, eta gure gurasuak...
- Okerro.
- Gu zeozer ta gure gurasuak-eta ia zela bizi izan zian. Gero zauan rasionamentuan gauzak.
- Ta ze juten ziñaten panadeira edo ta...?
- Denda. Ni akordatzan nai denda, eo ez dakit noa juten giñan, behintzat

kolan eoten giñan.

- Ta ze ematen zeuen razionametu hortan? Ogixa?
- Ez dakit /eztakitx/. Haragixan razionamentuan ere eon izan gea ta.

18. Garbitokia

- **Erref:** MUT-027/038
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:30:43. **Bukatu:** 00:31:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

<p>Arropa garbiketa. Komentu ondoan garbitokia zegoen, eta Karidaden ahizpa hara joaten omen zen arropa garbitzera.</p>

Transkripzioa

- Ta orduan erropia-ta garbitzea?
- Etxian.
- Etxian?
- Bai.
- Ze hor komentuko hor arraska [...]
- Nere aizta jun izan da hara, ni sekula´re ez. Hor zauan haura, labador o garbiketa batzuk, arraskak eta labaderua.
- Labaderua, arraskak.
- Bai, nere aizta haraxe juten zan. Haura abila. Oain´e bai, oain´e bai.
- Socorro?
- Bai.
- Bai, e?
- Haraxe juten zan, baina ni ez nitzan /enitzan/ jun sekula´re.
- Ze jaboi-edo orduan?
- Ez dakit /ezdakitx/, zeeze eongo zan.
- Ez dakit sasoi hortako Chimbo eongo zan.
- Chimbo.
- Lagarto edo?
- Lagartua edo...

19. Ura eta argindarra

- **Erref:** MUT-027/039
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 00:31:29. **Bukatu:** 00:32:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

<p>Etxean ura eta argindarra zuten, baina ez zuten bainuontzik. Burua "arraskan" garbitzen zuen.</p>

Transkripzioa

- Eta etxian, orduan, ura ta... ura bazekazuen?

- Baai, bai, bai, bai. Baiña bañeraik-eta ez zauan e, dutxaik eta e. Ni akordatzan nai lanetik etorri ta burua ta garbitzen-ta arraskan. Orduan ez zauan dutxaik eta.

- Labadoraik ere ez.

- Labadoraik ere ez, dana eskuetan.

- Nehikua lan.

- "Ya lo creo". Hori nik ez noala ein asko e, aizta zarro zan ta harei tokatzen zakon dana. Harek lan asko eindakua do, bai.

20. Konde kaleko etxeak

- **Erref:** MUT-027/041
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:32:04. **Bukatu:** 00:32:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

<p>Konde kaleko etxeak kolakoak ziren azaltzen du. Behean, taberna zegoen.</p>

Transkripzioa

- Ta etxiak zelakuak zian e, oain etxea altuak eta.

- Bai, Calle Konden oain ere haretzek doz. Haren goixan miradora gendukan atzian, euzkixa ederra. Kale... etxe hauraxen ezautu noan nik. Maria Maiz behian, behero ez dakit /eztakitx/ zein biziko zan. Ta tabernia behian. Beurak biziko zian. Alazne `Kale´? Alazne hortxe bizi dana, alarguna?

- Andereñua?

- Andereñua izan zana /izantzana/.

- Bai.

- Ba hantxe tabernia aittak eta.

- A bai, e?

- Bai. Nere aitzak bodia hantxen euki zoan.

- Taberna ederra, orduan.

- Bai, tabernia bai. Ezkondu zanian hantxen bazkaixa.

21. Sakaponetan

- **Erref:** MUT-027/043
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:33:30. **Bukatu:** 00:35:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Ume garaiko jolasak. Sakaponak, kromoak... Sakaponetan nola jolasten zuten azaltzen du.</p>

Transkripzioa

- Ataixan jolastuko zenuten ba.

- Bai, ataixan jolastu deu. Hamentxen eoten giñan gu, e. Ni hona bizi nitzanian kalera ez noan ertetzen, bankuak bajatu behera eta hortxen.
- Ta zeu akordatzen zea zertan ibiltzen ziñaten ataixan, ze jolas edo?
- Haura, sakaponak.
- Sakaponak?
- Kromuak. Orduan ez zan eongo joko asko. Horrek eukitzian...
- Esplikatu sakapona zer dan. Badakitt e, baiña igual Aintzanek ez daki.
- Arkumien zea. Arkumia jaten dezunian zein partetakua dan ikusten dezu.
- Hazurtxua.
- Bai, baiña bere zea zakan, formia, harek.
- Ta zela zan jokua sakaponakin?
- Pelotiakin hola bota ta. Bai.
- Ta ze ein bihar zan? Goi aldea, borobila edo...?
- Ez dakit /eztakitx/.
- Ez zea akordatzen.
- Ez nai /enai/ akordatzen, baiña sakaponak eta kromuak hola eindda.
- Orduan kromuak...
- Oain kartatan-ta ibiltzen dia /ibiltzeia/ jendia. Orduan horrek zian.
- Ta kromuak nundik?
- Ez dakit, ba, nundik etorriko zian. Sobren batzutan-edo etorriko zian, ez nai /enai/ akordatzen, egixa esan.
- Ta sakaponak lortzia ere ez zan izango erreza.
- Ba sakaponak bazoen ba. Batzuk antxumienak, hobio ziala ta.
- A, beira. Arkumiana entzutzeia.
- Ta gero pintxatu-ta eitten gendun ta. Koloriñetan ta.
- Politta. Ez?
- Bestela ez zauan beste ize.

22. Galtzak

- **Erref:** MUT-027/045
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:35:38. **Bukatu:** 00:37:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

<p>Emakumeak aurrenekoz galtzak jantzita... Karidad eta bere lagun Martzelitak janzen zituzten. Ezkondu ondorengo garaia zen. Gomazko oinetakoak, abarketak eta sandaliak janzen zituzten. Laxaronean erosten zituzten abarketak.</p>

Transkripzioa

- Gogoratzen zara lehenengo noiz hasi zian ikusten galtzak edo?
- Galtzak? Urte asko da baiña Marzelita ta bixok "Galtzak jantzi bihar deu", ta jantzi ta nik kendu ez gehixo.
- Komodo. Esan nahi dot, gaztia ziñanian andra asko ez zan ikusiko galtzak janzitta.
- Ezta pentsatu ere, ezta pentsatu ere. Oain ere esaten die "Larogeita hiru urte ta bakeruakin ez zoz baiña". Oi, zeaittik ez?
- Karo ba.
- Ni ohittu nai galtzakin ta galtzak. Nere galtzak. Gonak, gure... nere neskiak esaten ditt ganbaran dozela nere erropak, galtz... gonak eta. "Egunen baten botako dizut, e". "Ez dittuzu bota -esaten diot /esateiot/-,

rekuerdotzat lagaizu".

- Klaro, hombre. Galtzak jantziko zenuen ia ezkondu ondoren.
- Bai.
- Pixkat ia...
- Geruo. Marzelita ta bixok aldabatian. Ta gehixo kendu ez.
- Gustora.
- Nik kendu ez behintzat, nik gehixo ez.
- Eukiko zenduen soiñekoren bat, ezta?
- Bai, eongo zan soiñekuak. Han ganbaran eongo dia /eongoia/, soiñekuak baiña nik ez det /eztet/ jantzi gehixo.
- Ta oiñetakuak? Ze oiñetako erabiltzen zenduen lehen?
- Oiñetakuak? Ba holakuak ez, e. Zapata gomazko batzuk.
- Gomazkuak?
- Gomazkuak izango zian.
- Bai?
- Negurako ta. Udako sandaliak.
- Ez zan orduan asko ibiltzen abarkak? Abar... bueno, abarketak eo. Abarketak.
- Ez, ez. Abarketak bai, bi pisokuak ere bai. Bai.
- Jesus.
- Abarketak. Latxaronea abarketak erostea.
- Laxaro ze Mutrikun?
- Mutrikun Laxarok abarketak eitten zonan.
- Oain da, "Cariño" esaten dixue /esateixue/ ba hari, hantxe Laxaronekuak. Maria Angel `Laxaro´ alarguna da. Haretxen aittak.
- Ta bi pisokua zer e... azpitan?
- Bi azpi.
- Ta neguan? ze abarketak...
- Neguan zapatak.
- Neguan zapatak.
- Zapatak, ta galtzerdi mehiak.
- Txaketia jantzia ta ala!
- Dauana jantzi ta... ez dakit /eztakitz/ ze jazten noan, baiña abante.

23. Senarraren aita, barberoa

- **Erref:** MUT-027/047
- **Iraupena:** 0:00:33. **Hasi:** 00:38:09. **Bukatu:** 00:38:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>Karidaden senarra barberuaren semea zen. Bere senarra futbolaria zen, eta kantu bat atera zioten: "si veis ha un chico guapo que mete muchos goles no preguntéis quién es, que es hijo de un barbero...". Senarrari `Panizo campe´n´; esaten zioten.</p>

Transkripzioa

- Oan barberuak bai. Barberixak eongo zian.
- Eon bai. Geure gizona barberuan semia zan.
- Kantuan esan dozu, ezta?
- Bai.

- Hori da. Zelan zan kantua?
- “ Si veis a un chico guapo que mete muchos goles, no preguntéis quién es, que es hijo de un barbero”
- Baina hori kantu hori zeure gizonari etaratakua zan?
- Klaro, "Panizo campeón". Delanterua zan ta, golak sartzen zoan ta. Messi beste akaso ez zoan sartuko baiña.
- Baiña, abila bea.

24. Mutrikuko kondea

- **Erref:** MUT-027/051
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:41:18. **Bukatu:** 00:43:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

<p>Kondea udaran joaten zen Mutrikura. Kondeari buruzko azalpenak ematen ditu: abizenak, nola hil zen...</p>

Transkripzioa

- Kondian etxia ta hori esan dozu eta, Kondia bizi zan Mutrikun?
- Bai. Etortzen zan udan ta Saturrarana ju... bazaken horrek zeoze.
- Bai.
- Oain etortzen da semia.
- Bere semia, e?
- Bai, kondian semia. Etortzen da Enrique.
- Nungua zan edo ze konde zan?
- Enrique.
- Enrique zan bera be bai?
- Bea zan Enri... Bea, Don Jose María “creo que era”. Jose María. Ez dakitx, baina uste det /ustet/ Jose María zala. Hil zan /hiltzan/, bai.
- Nungua bea?
- Ez dakit /eztakitx/.
- "Conde de..."?
- “Conde de Motrico”.
- “Conde de Motrico” hori da baina, nungua ete dan?
- Txurruka.
- Txurrukatarrak.
- Txurruka. “Ese murió en la batalla de Trafalgar”.
- Bai, bai.
- Estudixuan hantxen ikusten zan eta hankia moztu zixuen.
- Haura da monumentua dauena...
- Bai, goiko plazan.
- Bai, goiko plazan.
- Hankia moztu zixuen ta libruak esaten zoan zerrautsetan sartu zeuela.
- Bai, Txurruka.
- Orduan, horrena zan han zuek bizi ziñazien inguruan zeuan etxia, ezta?
- Etxia. Hortxen do etxia oain ere. Bai, etxe haundi bat. Ta aurria ere baraka. Aurrian ematen zeuen orduan dotriñak. Dotriña haraxe jutun giñan.
- Zer e dantzak ematen zianak gero, beanduo?
- Dantzak. Gero, ez dakit /eztakitx/. Baiña...
- Aurrian dozen etxe...

- Zahar batzuk.
- Bai, zahar batzuk. Zeu akordatzeko kondia-ta etortzen zianian Mutrikura?
- Bai, kondia-ta etortzen zianian "era una cosa"... haura. Oain bezela ez. "La ignorancia era".
- A.
- "Kondia ta etorri dia". "Ahora se pasaría en el Conde de Motrico".
- Ta ze etortzen zan, ekarriko zittun berak neskamiak eta...
- Ekarriko zoan. Porke neskak-eta bizi zian, neskamiak ta hor. Maiordomuak eta.
- Kotxian etorriko zan haura.
- Bai.
- Eleante-eleante.
- Oan zein ikusten dezu /ikustezu/ elegante, danak "de traje y corbata". Oain ez leuke /eleuke/ distingittuko baiña oain, orduan.
- Ba bai, orduan bai.

25. 'Hijas de María' kongregazioa

- **Erref:** MUT-027/054
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:44:40. **Bukatu:** 00:46:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:

<p>Hijas de María kongregazioko kide zen Karidad, eta, mutilekin dantza eginez gero, kongregazioko lepokoa kentzen zien zigor moduan.</p>

Transkripzioa

- Ni bikaixuai, bikaixuakin amistade haundixa dakau guk. Ta nik behin esan nion, gaixorik do gizajua. Porke nik euki det koiñaua hamahiru urtian ohian. Ta etortzen da ta amistade haundixa daka gurekin ta. Esan nion, "Don Ramon, pena batekin hilko nai". "Jesus! Zer dezu?". "Zer deten? Nahi beste mutillekin dantzan ez ein biharra". "Hijas de Maria"ko zinttak gendukan orduan, ta eitten zigun kendu, "como si fuéramos fulanas".
- Ta zerrek kentzen zizuen ba?
- Kendu eitten zigun mutillakin dantzan ein ezkeo.
- Zeiñek? apaizak hori? Abariak?
- Hangotxe zeak, "Hijas de Marias" zian neska danak eta, zinttak eruaten gendun guk eta nobenak eta zinttak jazten ta.
- Ta monjak eramaten zeuen hori edo herriko apaizak?
- Ez, e... A, ez dakit / eztatix/ zeñek eruaten zoan.
- Ta eitten zizuen kendu?
- Kendu, mutillakin dantzan ein...,ein bihar... Ta esan nion, "Beste penaik ez dakat, mutillakin nahi beste dantzan ein biharra", ta barre eitten deu. Abariak beurai ere halaxen edukatu zixuen sasoi hartan.
- Bai, hori ein bihar zebela ta.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com